MĚSÍČNÍK OBECNÍHO ÚŘADU KARLE

KARELSKÝ DNEŠEK

ROČNÍK 1 *ČÍSLO 10/2003* *VYCHÁZÍ DNE 31. 10. 2003*

TOPNÉ OBDOBÍ

Žloutnoucí listy mávají v podzimním větru na rozloučenou odcházejícímu létu, ranní mlhy nás donutí navléci teplé kabáty a letmý pohled na teploměr vysvětlí, proč z komínů začínají stoupat proužky dýmu. Ti, kdo se včas nezásobili topivem, se tváří ustaraně a pokoušejí se napravit, co přes léto nestačili. Nejsou však jediní, komu na čele přibudou vrásky. Protože je–li pro zahrádkáře a zemědělce dobou žní červenec a srpen, pro motoristy představuje vrchol brněnská Velká cena, pak pro hasiče sezóna vrcholí právě v topném období.

Kdo z nás si při zatápění uvědomí, že jenom závady na topidlech, jejich nesprávné používání a manipulace s odpadem přispěly za jediný rok k celkovým škodám částkou přes 33 milionů korun, ten uzná, že starosti hasičů jsou plně opodstatněné. A to nemluvíme zatím o dalších příčinách, které úzce souvisí právě s topným obdobím.

Domníváme se, že právě na tomto místě je třeba připomenout nesmírný význam požární prevence a preventivně výchovné činnosti, protože za většinou neštěstí stojí zdánlivě nepatrné a zanedbatelné maličkosti, které by bylo při včasné prevenci možno snadno odstranit. Bohužel si nikdo z postižených neuvědomil, oč je lacinější obětovaná chvilka volného času proti statisícovým škodám a zmařeným životům.

Co všechno bychom měli před započetím topné sezóny zkontrolovat? V tomto povídání uvedeme jenom hlavní body, protože k jednotlivým typům topidel se ještě vrátíme v podrobných samostatných statích. Začneme prohlídkou samotných kamen. Zkontrolujeme šamotování, uzávěry dvířek a stav kouřovodů. Pravidelnou prohlídku u tepelných spotřebičů na plyn ponecháme na odborníkovi. U elektrických spotřebičů prověříme přívodní šňůry, zásuvky i dimenzování pojistek proti případnému zkratu. U všech topidel budeme dbát na bezpečný odstup od zařízení místnosti a pokud není možné jej dodržet, zabezpečíme alespoň kvalitní tepelnou izolaci.

Dále prohlédneme napojení na komínové těleso a majitelé rodinných domků se přesvědčí, zda odpovídá požárním předpisům, je–li omítnuto, jestli v něm nejsou zazděné trámy a zda hořlavé látky jsou uloženy dostatečně daleko.

Pokud prohlídka neukáže závady, zbývá jen se seznámit se správným postupem obsluhy a hlavně jej vždy dodržovat. Tím jsme udělali vše, co bylo třeba udělat ke snížení nebezpečí vzniku požáru a nezbývá než popřát vám příjemné chvíle pohody u hřejících kamen, strávené bez obav, že místo člověka se o naše hodnoty postará jen požár.

Usnesení ze zasedání zastupitelstva obce Karle ze dne 25.09.2003 a ze dne 07.10.2003

Obecní zastupitelstvo po projednání:

1.Bere na vědomí žádost pana Benka na zabezpečení odtokového žlabu – zabezpečení je zajištěno.

2.Bere na vědomí žádost pana Pechance o opravu příjezdové komunikace, o opravě bude rozhodnuto v roce 2004.

3.Schvaluje úpravu rozpočtových příjmů a výdajů roku 2003.

4.Schvaluje doplnění programu obnovy venkova.

5.Seznamuje se s přípravou rozpočtu na rok 2004.

6.Bere na vědomí zprávu o činnosti obecní knihovny.

7.Souhlasí s úhradou fa. č. 220169 firmě Stavitelství Jokeš ve výši 50 % účtované částky.

Obecní zastupitelstvo po projednání:

1.Bere na vědomí žádost pana Tobka Jana ml. a slečny Šárky Dudkové o prodej parcely na stavbu RD.

2.Schvaluje bezúplatný převod pozemků v kú Karle a kú Ostrý Kámen z Pozemkového fondu ČR na obec Karle.

OBSAH ŘÍJNOVÉHO ČÍSLA

Strana 2
Listopadové pranostiky
Co uvádí kronika Karlsbrunn
Co bychom měli vědět komínech
Strana 3
Velký sportovní úspěch v naší škole
Průběh plaveckého výviku žáků 1. stupně, Co dělají naše děti ve volném čase?
Drakiáda - fotogalerie
Strana 4
Zdravotní okénko -Svět virů, První pomoc (ošetření rány)

Příští číslo vyjde 28. 11. 2003

NEZAMĚSTNANOST K 30. 9. 2003

Obec	počet	%
Vendolí	67	15,06
Karle	30	15,15
Koclířov	62	17,71
Hradec n. Sv.	138	15,90
Kam. Horka	34	25,00
Radiměř	58	10,51
Rohozná	50	15,97
Svitavy	1230	13,44
Okres Svitavy	6302	12,19

17. LISTOPAD

DEN BOJE STUDENTŮ ZA SVOBODU A DEMOKRACII

(1989)

LISTOPADOVÉ PRANOSTIKY

1. listopad
Léto všech svatých trvá tři hodiny, tři dny nebo tři týdny.

2. listopad
Když na Dušičky jasné počasí panuje, příchod zimy to oznamuje.

8. listopad
Na Bohumíra příroda k spánku se ubírá.

9. listopad
Svatý Teodor - mrazy lezou z hor.
Svatý Teodor zasněží témě hor.
Na svatého Teodora sedlák ještě pilné orá.

11. listopad
Přijede-li Martin na bílém koni, metelice za metelicí se honí.
Je-li na svatého Martina pod mrakem, bude nestálá zima, je-li jasno, bude tuhá zima.
Martin a Kateřina na blátě, vánoce na ledě.
Po svatém Martinu zima nežertuje.
Jsou-li na Martina mračna, zima je levná, jestli je noc jasná, zima je mastná.
Půjde-li hus o Martině přes led, bude se ještě dlouho koupati.
Půjde-li husa na Martina po ledě, příští rok dlouhé léto bude.
O Martině po ledu, o vánocích po blátě.

16. listopad
Na svatého Otmara nevidět komára.

19. listopad
Svatá Alžběta se sněhem přilétá.

21. listopad
Když je na Obětování Panny Marie noc jasná, čistá, krutá zima se v lednu chystá.
Jaký den na Obětování Panny Marie, taková pak zima je.

22. listopad
Svatá Cecilie sněhem pole kryje.

23. listopad
Svatý Kliment zimu oblibuje, svatý Petr (22.2.) ji ucezuje.

25. listopad
Na svatou Kateřinu schováme se pod peřinu.
Přitrhla-li zima s Kateřinou, bývá do omrzení.
Kateřina na ledě, vánoce na blátě.
Chodí-li svatá Kateřina po ledě, chodí svatý Štěpán po blátě.
Jaké počasí na Kateřinu, takové v příštím lednu.
Sníh na svatou Kateřinu věští vysoké obilí.
Svatá Kateřina strčí housle do komína.

30. listopad
Na svatého Ondřeje se někdy člověk ohřeje.
Ondřejův sníh zůstane ležet sto dní.
Když na svatého Ondřeje sněží, sníh dlouho poleží.
Na svatého Ondřeje hoď dřívko na vodu: přeplyne-li, bude mokrý rok zůstane-li na povrchu tiše, bude suchý rok.

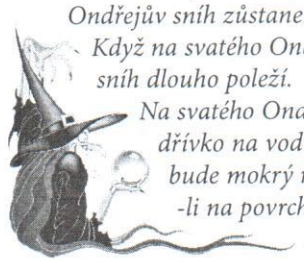

Co uvádí kronika Karlsbrunn

Císařské posvícení

Třetí říjnovou neděli se slavilo takzvané císařské posvícení jako poděkování za úrodu. V kostele se konal slavnostní obřad za účasti vyšších úředníků s hudbou a zpěváky, odpoledne – opět s hudbou – slavnostní mše.

O posvícenské neděli přišli příbuzní na návštěvu; ke kávě se podávali dobré posvícenské koláče. Večer se sešli mnozí k posvícenskému tanci.

Na třetí říjnovou neděli stanovil posvícení v roce 1786 císař Josef II., posvícení stanovil pro všechny německé dědičné země stejně. Chtěl tím omezit slavení posvícení ve stejný den, na který je zasvěcen kostel v každé vesnici, protože tato slavnost byla slavena s takovou vervou, že často zůstala stát práce. Přerušení práce se mohlo nepříjemně dotknout hlavně prací v době žní. Tohoto posvícení se totiž zúčastnili i lidé z okolních vesnic. Rozkaz císaře byl plněn s úctou, takže my slavíme nyní každou třetí říjnovou neděli císařské posvícení. Patron kostela by se ale mohl cítit uražen, tak se slaví vlastně posvícení dvě.

Památka zesnulých

Opadaly– li listy ze stromů, nebylo daleko k svátku zesnulých. Už dlouho před tím nakoupily ženy krepový papír – bílý, růžový, tmavočervený, žlutý, modrý, zelený – a k tomu drát na svazování. S dlaněmi sedřenými tvrdou prací vykouzlily z tohoto materiálu velmi krásné obrazce. Vystřihly okvětní lístky, krepovaly je pomocí jehlice na pletení, z barevného papíru jsou lístky, ze zeleného stonky. To se jim moc dařilo, protože pak byla na zelených stoncích poupata, růže, kaliny, modré chrpy a ještě mnoho jiných květin bylo vyrobeno. Mnoho žen se ukázalo být v tomhle oboru umělkyněmi.

Několik dnů před všemi svatými se očistil hrob a připravil se na zimu. Ozdobily jej věnce, a když ještě nemrzlo, byl přidán koflík chryzantém a natrhané květy ze zahrádek. Tak hřbitov obklopoval kostel jako věnec krásnými květinami. Naši zesnulí nám nebyli vzdáleni, byli nám blíž.

Dana Pavlišová

☞CO BYCHOM MĚLI VĚDĚT O KOMÍNECH☜

Boty vyšetřovatele zanechávají hluboké otisky ve vodou rozmočeném popelu na podlaze toho, co bylo ještě před několika hodinami výstavním rodinným domkem. Ohořelé stěny, propadlý strop, z trosek nábytku se dá jen stěží určit, co byla čalouněná souprava a co šatnová skříň. Žár změnil dokonce i stylová kamna na tvar jakoby navržený výstředním sochařem.

Zeptáme-li se, co bylo příčinou tohoto požáru, odpoví vyšetřovatel pohledem ke kamnům. Téměř půlmilionovou hodnotu má na svědomí chybné připojení topidla ke komínu. Zdá se vám tento úvod trochu chmurný, ale dobře poslouží k tomu abychom si připomenuli některé zásady požární bezpečnosti, bránící tomu, aby nás nestihl podobný osud. A to jistě stojí za chvilku pozornosti.

Již víme, že používání amatérsky vyrobených topidel je nepřípustné, ušetříme si tedy své kutilské vlohy pro bezpečnější příležitost a zvolíme některé z tovární, zkouškami ověřené výroby. Při jeho zapojování budeme dbát na to, že kouřovod nesmí být delší než tři metry a přesáhne-li jeho délka 2 m, musí být pevně zakotven ve stěně, aby se zabránilo jeho vypadnutí. Tomu brání i sesazení jednotlivých dílů proti směru úniku spalin. Nemusíme snad ani dodávat, že improvizovaný, špatně pospojený kouřovod z dílů nestejného průměru se postará o požár stejně dobře jako najatý žhář. Otvory do komínového tělesa, takzvané sopouchy, je třeba opatřit keramickou vložkou nebo zděří stejného průměru jako mají kouřovody. Pokud se rozhodneme po skončení topného období topné těleso uklidit, třebas z prostorových důvodů, je nutno komínový otvor uzavřít nehořlavou ucpávkou, nejlépe však plechovým víkem patřičných rozměrů. Nikdy nepoužijeme pro tento účel papír nebo jiný hořlavý materiál.

A co vlastní komínové těleso? Musí mít kompaktní nepoškozené zdivo, musí být v každém případě omítnuto a obíleno – to platí i pro půdní prostory. Účelem není mít snad nejhezčí komín, ale pouze takováto úprava zajistí dokonalou neprostupnost vůči spalinám a přílišnému žáru. Právní předpis také předepisuje jednoznačně provedení vymetacích a vybíracích otvorů. Musí být opatřeny dvojitými plechovými nebo betonovými dvířky, nepoškozenými a dostatečně těsnými.

K péči o komíny patří i jejich pravidelné čistění, které má význam nejen pro zachování požární bezpečnosti, ale i pro dokonalé využití topného média. Čistění komínů svěříme vždy odborné firmě, která případně rozhodne o dalších potřebných opatřeních pro bezpečný a úsporný provoz.

Zajímá vás, jak dopadl postižený majitel ze začátku našeho povídání? Špatně. Vyšetřování místa požáru jednoznačně prokázalo, že požár vznikl od kouřovodu vypadlého přímo na textilní tapetu, použitou při úpravě stěn. Kromě toho, že ušetřil za pojistné a bude si hradit škodu sám, čeká jej ještě právní postih, protože došlo i k poškození sousedních objektů v řadové výstavbě. Doufáme, že tato negativní zkušenost poučí i vás.

VELKÝ SPORTOVNÍ ÚSPĚCH V NAŠÍ ŠKOLE

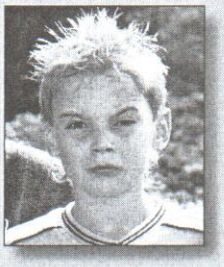

V měsíci říjnu proběhla oblastní kola vytrvalostního běhu žáků základních škol. Z naší školy se zúčastnilo 9 žáků tohoto sportovního klání v Litomyšli. 3 žáci postoupili do okresního kola. V tomto závodě byl velmi úspěšný Patrik Háněl ze 4. třídy, který získal krásné medailové druhé místo. Z takového úspěchu měla radost snad celá škola.

Patriku! Moc Ti všichni blahopřejeme!

(PC)

PRŮBĚH PLAVECKÉHO VÝCVIKU ŽÁKŮ 1. STUPNĚ

Od září do poloviny října se naši žáci 1. stupně účastní plaveckého výcviku. Jezdíme dvakrát týdně zájezdovým autobusem do krytého plaveckého bazénu v Poličce. Přestože plavání mají v učebních osnovách žáčci třetí a čtvrté třídy, jezdí plavat celý 1. stupeň. Díky tomu, že je v naší škole málo žáků, vejdeme se do autobusu všichni. A to je moc dobře, neboť většina prvňáčků jezdila do bazénu již v mateřské škole a v 1. třídě může s plaváním pokračovat.

Plavecká škola je vybavena množstvím krásně barevných plaveckých pomůcek pro začátečníky i pokročilé plavce. Výuka plavání je pro děti opravdu zábavná obohacená o soutěžní prvky. Malé děti využívají při plavání mnoho hraček do vody. A již mezi prvňáčky je vždy několik plavců, kteří se naučí plavat bez jakékoliv pomoci.

Všechny děti jsou rozděleny v kurzu do pěti skupin, podle jejich plaveckých schopností. Každou skupinu vyučuje samostatně jeden lektor plavání.

A kdo byl letos nejúspěšnější? Při závěrečném dvouhodinovém plavání nejvíce uplavali:

Pavlína Peňáková	5. třída	3000 m
Pavlína Doležalová	4. třída	3000 m
Stanislav Cibulka	4. třída	2790 m

Takové výkony jsou opravdu obdivuhodné. Neboť žáci vydrželi plavat bez jediné přestávky celé dvě hodiny.

(PC)

CO DĚLAJÍ NAŠE DĚTI VE VOLNÉM ČASE?

Každý jistě ví, že nejlepším způsobem, jak uchránit děti od zlobení je: dát jim nějakou činnost, nápad, jak trávit volný čas.

„Kdo si hraje, nezlobí." ... tahle věta je jistě nejlepším lékem na nečinnost dětí. Pokud mají děti nějakou smysluplnou náplň svého volného času, nevyvádějí žádné hlouposti, neboť jim na ně prostě nezbývá čas. V Základní škole v Trstěnici mohou děti navštěvovat i po vyučování několik různých zájmových útvarů.

Děti mohou pracovat v těchto kroužcích:

- zábavná čeština,
- anglický jazyk pro začátečníky,
- anglický jazyk pro pokročilé,
- zábavná matematika,
- kroužek vaření,
- hudebně pohybový,
- výtvarný,
- sportovní,
- kroužek počítačů.

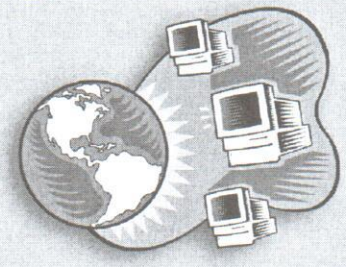

Všechny tyto kroužky vedou učitelky ZŠ ve svém volném čase. Chlapci také dojíždějí nebo docházejí na tréninky fotbalu. V průběhu celého školního roku také připravujeme spoustu zajímavých mimoškolních akcí. V měsíci říjnu proběhne „rej strašidel a drakiáda". Po průvodu strašidel budou děti spát ve škole. Všechny podobné akce jsou organizačně náročné, každá dá spoustu příprav a starostí, ale odměna je za tuto námahu vždy krásná: rozzářené dětské oči!

(PC)

DRAKIÁDA

V sobotu 25. 10. v odpoledních hodinách poletovali nad Karlí draci, se kterými přišly děti na drakiádu. Tu pro ně připravila kulturní komise naší obce. Vítr foukal opravdu silný, takže drakům se létání dařilo. Horší to bylo s dětmi; bez pořádné čepice a rukavic se zima nedala zvládnout. Na každého účastníka čekaly krásné i chutné odměny:

- ☑ **překrásně zdobení perníkoví draci**
- ☑ **celý pytlík bonbonů**
- ☑ **diplom**
- ☑ **a ještě gumový míček.**

Věříme, že příště se sejde víc dětí a přiletí ještě víc draků než letos.

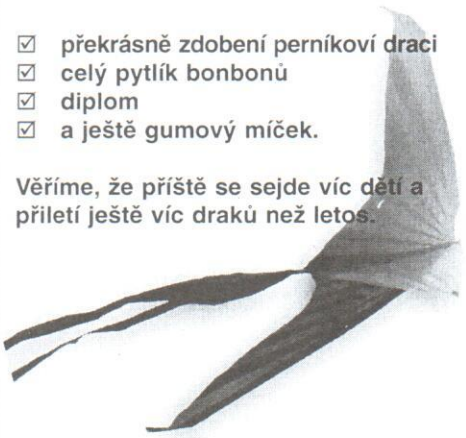

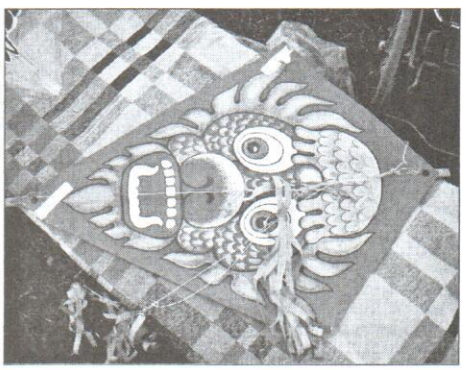

SVĚT VIRŮ

Viry jsou živé nebuněčné organismy. Jsou schopny množit se pouze v jiných buňkách, nikdy mimo ně. Jsou velmi nepatrných rozměrů, viditelné jsou pouze pomocí elektronového mikroskopu. Stavba viru je velmi jednoduchá. Je to živá částice , složená z nukleové kyseliny (chromozóm viru) a bílkovin z nichž je tvořen obal viru. Mimo buňku nejsou viry schopny života. Pokud se jim podaří do buňky vniknout, začnou se aktivně rozmnožovat a infikují další buňky. Hostitelská buňka při pomnožování viru obvykle hyne. Virů existují asi desetitisíce druhů. S několika málo druhy se povrchně seznámíme. Základní členění virů je podle jejich přirozené hostitelské buňky.

BAKTERIOFÁGY

Jsou to viry baktérií. Prakticky se jich využívá v lékařství. Částečně se užívají k prevenci a léčení některých bakteriálních infekcí.

CYANOFÁGY

Také sinice mají své viry. Letos byl na některých rybnících růst sinic omezen díky těmto specifickým virům.

ROSTLINNÉ VIRY

Jsou původci různých onemocnění rostlin. Mezi příznaky patří zpomalený růst, zakrslost, svíjení listů, deformace, odbarvování listů, nebo chlorotické skvrny na nich. Šlechtitelé těchto skvrn někdy využívají k mozaikám na listech okrasných rostlin. Mezi běžné rostlinné viry patří např. virus mozaiky tabáku, zakrslosti rajčete, žluté mozaiky tulipánu, nebo pruhové mozaiky pšenice.

MYKOVIRY

Jsou to viry, které napadají houby, plísně a kvasinky.

ŽIVOČIŠNÉ VIRY

Těmto virům se věnuje veliká pozornost, jelikož jsou to původci mnoha vážných infekčních chorob. Viry se mohou přenášet vzduchem, potravinami, hmyzem,přímým kontaktem, nebo krví. Některé infekce mají krátkou inkubační dobu (chřipka, rýma) , jiné až extrémně dlouhou (žloutenka sk. B). V současné době známe mnoho skupin živočišných virů. Papovaviry způsobují lidský virus bradavic.Adenoviry napadají dýchací soustavu. Infekci černých neštovic, nebo myxomatózu králíků způsobují Poxviry. Pikornaviry způsobují dětskou obrnu, rýmu, slintavku a kulhavku. Virus chřipky patří do skupiny Ortomyxoviry. Spalničky , zarděnky a příušnice způsobují Paramyxoviry. Nebezpečný virus vztekliny patří mezi Rabdoviry. Členovci přenášejí některé Bunyaviry (zánět mozku). Žlutou zimnici, nebo klíšťovou meningoencefalitidu způsobují Togaviry. Rozsáhlou skupinou jsou Retroviry. Do této skupiny patří i mimořádně nebezpečný retrovirus HIV, který je původcem smrtelné nemoci AIDS.. Jeho infekce je charakteristická neobyčejně dlouhou dobou inkubace (průměrně 10 let) a pomalu se rozvíjejícími příznaky těžkých onemocnění. Virus infikuje lymfocyty T (bílé krvinky), odpovědné za buněčnou imunitu. Bezbranný organismus postupně podléhá náhodným infekcím. Choroba byla objevena v roce 1983 a během dalších deseti let bylo evidováno okolo 8 milionů nakažených ze všech částí světa.

(pc)

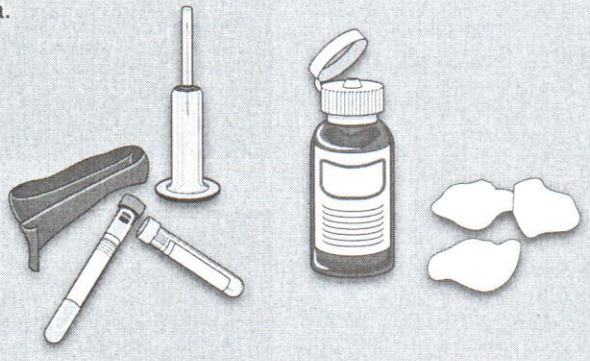

První pomoc - ošetření rány

Rána vzniká působením zevního násilí, dochází při ní k porušení oránu tkání, sliznic nebo kůže.

Rozdělení ran:
1/ rány způsobené zevním násilím
a/ rány řezné
–okraje rány jsou hladké, rozevírají se
–rána se dobře hojí, jizva je minimální
b/rány bodné
–často jsou zasaženy vnitřní orgány
–jsou velmi nebezpečné, protože jsou většinou malé, krvácení není velké a mohou tak být podceněné
c/tržné rány
–okraje rány jsou nepravidelné
–hojí se déle, je u nich velké riziko vzniku infekce a jizev
d/rány způsobené škrábnutím nebo kousnutím
–většinou jsou způsobeny zvířaty
–riziko vzniku infekcí (tetanus, vzteklina)
e/střelné rány
–jsou doprovázeny vnitřním zraněním
2/ termické poranění
a/rány způsobené působením žáru – popáleniny, opařeniny
b/rány způsobené chladem – omrzliny
–tyto rány jsou často hluboké nepřesně ohraničené
–riziko infekce je příliš velké
–pacienta ohrožují hlavně u popálenin ztráty tekutin
3/chemické poranění
řadíme k nim poleptání kyselinami a louhy

Základní pravidla pro ošetření ran:
1/zraněného posaďte nebo položte
–zraněného nesmíme nikdy nechat stát, může ztratit rovnováhu, omdlít a ještě více se zranit
2/tváří v tvář
–záchrance musí stát před poraněným tak, aby mu viděl do obličeje – zda je při vědomí
3/lékařská pomoc
–lékařské ošetření musí být u otevřených ran co nejdříve
–časový úsek nesmí být delší jak 6 hodin
4/rány se nikdy nedotýkat
–každým dotykem zvyšujeme riziko vzniku infekce a může dojít ke zvýšení krvácení
5/rány nevymývat
–nevymýváme rány vodou, může se narušit srážení krve
6/nedezinfikovat
–větší rány nedezinfikujeme, nikdy nezasypáváme pudrem, neošetřujeme mastí
–tyto prostředky znemožňují sešití rány a prodlužují hojení
7/neodstraňovat cizí těleso
–cizí tělesa nikdy neodstraňujeme, mohlo by dojít k zesílení krvácení (cizí těleso působí jako zátka) *(J.Z.)*

Karelský dnešek: Vychází 1 x měsíčně. Vydává Obec Karle, Karle 4, 568 02 Svitavy, IČO: 579564, Tel. 461 634 919, email: obec.karle@quick.cz. Povoleno Min. kultury ČR, reg. číslo MK ČR E 14112. Náklad 250 výtisků. Domácnostem bezplatně, volně 3 Kč. Podepsané příspěvky vyjadřují názory dopisovatelů a nemusí být vždy totožné s názory redakce. Neprošlo redakční jazykovou úpravou. Šéfredaktor: Pavla Cibulková. Redakční rada: Dana Pavlišová, Miloš Jadrný, Jaroslava Zandlerová, Ilona Bukáčková, Eva Janďourková. Grafická úprava: B. Kysílko, K PLUS. Tisk: Svitavská tiskárna, Tyrše a Fűgnera 13, 568 02 Svitavy.